

**ДО ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ
ПАРТНЕРСТВА У ШКІЛЬНОМУ ПІДРУЧНИКУ ЛІТЕРАТУРИ**

Організація співпраці авторів підручника «Зарубіжна література. 5 клас» та учнів на основі партнерства, спільний процес пізнання, створення ситуації успіху – все це складники навчальної стратегії, в основі якої система запитань і завдань на опанування учнями елементів аналізу та інтерпретації літературних творів, засвоєння ними алгоритмів дослідницької і творчої діяльності, норм комунікації, осмислення й гармонізацію своїх дій, їх корекцію.

Ключові слова: педагогіка партнерства, особистість, взаємодія, діалог.

Organization of cooperation of the authors of the textbook "Foreign literature. 5th grade" and students on the basis of partnership, a joint process of learning, creating a situation of success - all these are components of an educational strategy, based on a system of questions and tasks for students to master the elements of analysis and interpretation of literary works, their assimilation of algorithms for research and creative activity, norms of communication, understanding and harmonization of their actions, their correction.

Keywords: partnership pedagogy, personality, interaction, dialogue.

Анотація та ключові слова українською та англійською мовами (з абзацу, текст 5-6 рядків, виділити курсивом).

Педагогіка партнерства є одним із трендів нових освітніх урядових документів України. Поряд з особистісно орієнтованим та компетентнісним підходами до навчання педагогіка партнерства входить до ключових компонентів формули Нової української школи [1, с.7]. Відтак необхідним є чітке розуміння природи цього явища і уявлення про те, як реалізувати його на практиці.

Педагогіку партнерства як формат для співпраці розробили у другій половині минулого століття та активно впроваджують сьогодні для покращення якості середньої освіти в Австралії, Іспанії, Німеччині, Польщі, Швейцарії та інших розвинутих країнах. Це продумана система взаємодії всіх учасників освітнього процесу (учнів, вчителів, батьків), яка передбачає активну залученість їх у реалізацію спільних завдань та готовність брати на себе відповідальність за результати. Основні її принципи: доброзичливість, взаємодія, діалог, підтримка.

Педагогіка партнерства ґрунтується на дитиноцентризмі – урахуванні неповторності, унікальності кожної дитини, необхідності розкриття та розвитку її можливостей, здібностей і талантів. Ці ідеї розкрито в працях багатьох педагогів. Зокрема, педагогічна система В. Сухомлинського основана на визнанні особистості дитини найвищою цінністю, на яку мають бути орієнтовані

процеси виховання та освіти. Для того, щоб освіта була ефективною, успішною, на думку Ш. Амонашвілі, потрібно спілкуватися з дитиною на рівних, постійно утверджувати в ній особистість, виявляти довіру, доручати справи дорослих, встановлювати співробітницькі взаємини, покладати обов'язки, звертатися до неї для співчуття та співпереживання.

Напрацювання вчених покликані реалізувати особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи до управління освітнім процесом, опанування вчителем ролі тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Співпраця учителя і учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання і відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складники самореалізації учня в освітньому середовищі.

Принципи педагогіки партнерства важливо впроваджувати також під час розроблення навчальної літератури. Зауважимо у зв'язку з цим, що навчальний матеріал чинних підручників зарубіжної літератури здебільшого поданий за принципом готового знання, не містить запитань і завдань для опрацювання й осмислення інформації культурологічного, літературознавчого, соціокультурного характеру. Хибною практикою частини підручників є також спойлерство – наведення перед художнім текстом його короткої сюжетної чи образної характеристики, що позбавляє учнів безпосереднього емоційно-ціннісного сприйняття твору. Такий ознайомлювальний підхід до літературного твору мало просуне учнів у набутті умінь та навичок самостійної інтерпретації його. Зрозуміло, що форми презентації художнього і навчального тексту у підручниках зарубіжної літератури потребують переосмислення їх з позицій НУШ та Державного стандарту базової середньої освіти [2], орієнтованих на активну навчально-освітню діяльність учнів, цілеспрямоване формування у них таких компетенцій, як комунікація, рефлексія, критичне мислення, вміння самостійно знаходити та обробляти необхідну інформацію з різних джерел, інтерпретувати її.

Ці компетенції конкретизовано в новому підручнику «Зарубіжна література. 5 клас» (автори Н. Кадоб'янська, Л. Удовиченко, В. Снегір'єва) у відповідності до сучасних життєвих потреб учнів основної школи, узгодження складності й обсягу навчального матеріалу; поєднання методичних традицій і сучасних освітніх технологій в процесі шкільного читання й аналізу художнього тексту.

В основі нашого підручника літератури – ідея культурного діалогу з твором мистецтва, обґрунтована в роботах М. Бахтіна, В. Біблера та ін., яка передбачає взаємодію автора твору і його читача (глядача або слухача). За уявленнями цих учених, будь-який твір культури існує не лише через те, що його створив автор, а й тому, що його (по-своєму) зрозумів реципієнт. Отже, читач бере активну участь у діалозі й породженні смислу художнього твору.

Для того, щоб такий діалог відбувся на шкільному рівні, потрібен посередник між автором твору й учнем як читачем. На уроці цю роль виконує вчитель, а в підручнику – автор підручника. Для формування компетентного читача важливо, щоб основною формою презентації художнього твору в

підручнику була не розповідь про нього, не розбір твору автором підручника, а спільна – учнів і автора підручника – робота над текстом, їхній діалог, спрямований на розуміння твору.

Саме так організовано текстову діяльність у новому підручнику «Зарубіжна література. 5 клас» [3]. Завданням авторів було – в кожному конкретному випадку – залучити учнів до зацікавленого читання й осмислення змісту художнього тексту, пробудити особистісну реакцію на прочитане, здатність відчувати художню гармонію твору, вибудовану письменником чи поетом. На основі власного читацького досвіду було розроблено навчальну стратегію «автор підручника як читач» – через продуману систему запитань і завдань до художнього тексту, спрямовану на опанування учнями елементів аналізу та інтерпретації літературних творів, засвоєння ними алгоритмів дослідницької і творчої діяльності, норм комунікації, осмислення й гармонізацію своїх дій, здійснення їх корекції.

Пропоновані у підручнику запитання і завдання ведуть читача від безпосереднього сприйняття твору до поглибленого, створюють сприятливі умови для набуття досвіду занурення в художній текст, розвивають уміння вести діалог із текстом, коментувати його фрагменти, формулювати висновки. На початку аналізу важливо запропонувати школярам самим поставити запитання про те, що залишилось незрозумілим. Завдяки такій системі запитань і завдань учень має своєрідний орієнтир у читацькій діяльності.

Аналіз творів подано в діалогічній формі, що спонукає учнів до висловлення власних вражень і думок про прочитане, формулювання своїх запитань з приводу неоднозначних ситуацій, незрозумілих вчинків героїв тощо. У ході такого діалогу неодмінно виникають різні судження, зав'язується дискусія. Усе це організовує автор підручника як досвідчений, творчий читач знову ж таки з допомогою захопливих, часом провокативних завдань і запитань. Автор підручника веде діалог і є одним із учасників цього діалогу. Він бере участь в роботі над текстом, уміло формулює завдання, висловлюючи і розвиваючи в них своє прочитання твору. Він задіює літературознавчі та культурологічні поняття, які, з його точки зору, сприяють глибшому розумінню вивчаного тексту. Таким чином, замість готового тлумачення твору автор підручника пропонує учневі самому зануритися в його текст і, спираючись на підручник, створити власну інтерпретацію прочитаного.

Представлена в підручнику «Зарубіжна література. 5 клас» (автори Н. Кадоб'янська, Л. Удовиченко, В. Снегір'єва) методична модель вивчення художнього тексту корелює із сучасними стратегіями інтерактивного читання та комунікації, орієнтована на розвиток різних сторін діяльності читача і сприяє переходу кожного учня на більш високі рівні художнього сприйняття.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Постанова Кабінету Міністрів України № 898. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
3. Зарубіжна література. Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М., Снегір'ова В. В.). Київ: Видавничий дім «Освіта», 2022 https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/5kl-vidbyr/5kl_Zar-lit%202022%20

УДК 378.046.4

Віктор Стрельников

м. Полтава

КООПЕРАТИВНЕ НАВЧАННЯ (COOPERATIVE LEARNING) ЯК СКЛАДНИК ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

У статті розглядаються модифікації кооперативного навчання (cooperative learning), яке є складником педагогіки партнерства. Розкрито сутність і механізм варіацій означених технологій – «Пилка» (Jigsaw), «Пилка-2» (Jigsaw-2), «навчаємося разом» (Learning Together), організація дослідницької роботи. Вироблено рекомендації щодо доцільності їх застосування у закладах неперервної освіти.

Ключові слова: особистість, особистісно орієнтований підхід, педагогіка партнерства, технологія навчання, кооперативне навчання.

The article considers modifications of cooperative learning, which is a component of partnership pedagogy. The essence and mechanism of variations of the specified technologies – «Jigsaw», «Jigsaw-2», «Learning Together», organization of research work are revealed. Recommendations have been made regarding the expediency of their use in institutions of continuing education.

Key words: personality, person-oriented approach, partnership pedagogy, learning technology, cooperative learning.

Вступ. Педагогіка партнерства є своєрідним простором дитинства, побудованим на засадах рівності, співпраці, діалогу. Вона складає органічну основу концепції Нової української школи, яка спрямована на побудову довіри між дітьми, школою, батьками і соціумом. У свою чергу, кооперативне навчання, яке втілює